

ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК

На правах рукопису

САДОВСЬКА Ірина Борисівна

ВІДОБРАЖЕННЯ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ
В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
(на прикладі сільськогосподарських підприємств
Волинської області)

Спеціальність 08.06.04 - Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук

Ірина Садівська

Київ - 1997

00760824 (R)

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті аграрної економіки Української академії аграрних наук

Науковий керівник - кандидат економічних наук
Моссаковський В.Б.

Офіційні опоненти - доктор економічних наук, професор
СУК Леонід Кіндратович

кандидат економічних наук
ЩИРСЬКИЙ Василь Антонович

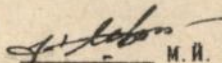
Провідна установа - Київський державний економічний
університет

Захист відбудеться "19" лютого 1997 р. о "14" год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради К 01.58.02 в
Інституті аграрної економіки УААН за адресою:
252127 м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Інституту аграрної економіки УААН.

Автореферат розіслано "18" січня 1997 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук

М.І. Малік

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність теми. Проблема приватизації в сучасних умовах досить актуальна і знаходиться в центрі уваги вчених всього світу. Значна увага приділялась цій проблемі на дев'ятій і десятій /1992р./ сесіях Міжурядової робочої групи експертів з міжнародних стандартів і обліку, де розглядалися питання обліку і методів оцінки майна, які вважаються найбільш складними. З ними тісно переплітаються фінансові, організаційні та економічні питання приватизації.

Багато важливих і цінних рекомендацій з проблем реформування відносин власності в сільському господарстві України міститься в роботах вчених-аграрників Бородіної О.М., Гайдучького П.І., Дем'яненка М.Я., Лупенка Ю.О., Маліка М.Й., Месель-Веселяка В.Я., Моссаковського В.Б., Нікіфорова А.Н., Онищенка О.М., Саблука П.Т., Юрчишина В.В. та інших. В їх наукових працях розроблені теоретичні і методичні основи процесу приватизації на селі та практичний механізм її реалізації. Разом з тим не повністю вирішеними залишилися ряд питань раціональної побудови відносин власності, зокрема визначення розміру пайового та неподільного фонду, формування капіталу, порядку розподілу прибутку і визначення та розподілу дивідендів з врахуванням особливостей майнових і земельних відносин власності в сільському господарстві.

Досить складним залишається і потребує термінового вирішення питання організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності, так як в діючих інструктивних матеріалах недостатньо висвітлені окремі моменти, зокрема формування даних про персоніфікацію майна і акціонування. Час висуває нові вимоги щодо відображення в бухгалтерському обліку відносин власності.

Все це свідчить про актуальність проблеми методики оцінки вартості майна підприємства при приватизації, бухгалтерського обліку капіталу, розрахунків з пайовиками і акціонерами тощо.

1.2. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка пропозицій з методики визначення пайового фонду підприємств, які приватизуються, та обліку вкладень і

розрахунків з власниками.

Для досягнення мети в дисертаційній роботі вирішувались такі завдання:

- уточнення методики оцінки майна та визначення пайового фонду при приватизації сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтування пропозицій щодо відображення в обліку операцій, пов'язаних з формуванням пайового фонду та визначенням частки кожного власника при персоніфікації власності підприємства;
- розробка реєстрів для обліку майнових і земельних вкладень та розрахунків з власниками;
- уточнення положень з обліку нарахування дивідендів та обліку розрахунків з власниками.

1.3. Предмет та об'єкти дослідження. Предметом дослідження виступають питання визначення пайового фонду та обліку операцій, пов'язаних із зміною відносин власності при приватизації сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є колективні та державні сільськогосподарські підприємства Волинської області, в яких проведено реформування відносин власності шляхом паювання та акціонування колективної власності.

1.4. Методологія та методика дослідження. Методологічною основою досліджень стали положення діалектики, розробки відомих економістів, законодавчі акти Верховної Ради і постанови Уряду України з питань реформування відносин власності і розвитку агропромислового комплексу. В процесі дослідження вивчалися публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали наукових конференцій, рекомендації науково-дослідних установ щодо організації і проведення приватизації в сільському господарстві та відображення в обліку цих процесів. Для вирішення поставлених в дисертаційній роботі завдань застосовувались такі методи дослідження: монографічний, абстрактно-логічний, економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, виробничого експерименту та інші.

1.5. Наукова новизна результатів, що одержані особисто автором і виносяться на захист:

- уточнення методики оцінки вартості об'єктів при приватизації сільськогосподарських підприємств;
- порядок відображення в обліку фондів підприємства у

відповідності до форм власності;

- розробка реєстрів для ведення обліку паїв та розрахунків з власниками.

- рекомендації щодо документального оформлення розподілу дивідендів з врахуванням факторів виробництва.

1.6. Практичне значення роботи. Використання розроблених методичних положень та рекомендацій з удосконалення методики обліку та побудови реєстрів забезпечить одержання детальної і точної інформації про вклади окремих власників в статутний фонд та проведення розрахунків з ними за дивіденди.

1.7. Апробація та реалізація результатів дослідження. Основні положення дисертації, зокрема реєстри з обліку вкладень і розрахунків з власниками та механізм розподілу дивідендів перевірялися на практиці шляхом їх апробації в сільськогосподарських підприємствах Луцького і Турійського районів Волинської області.

Основні положення і результати дослідження викладені в збірниках наукових праць, доповідалися і були офіційно схвалені та опубліковані в тезах науково-практичних конференцій: "Актуальні питання забезпечення АПК" (Херсон, 1993), "Податки в Україні: теорія і практика" (Луцьк, 1995), "Фінанси України при переході до ринку: теорія і практика" (Луцьк, 1996).

1.8. Публікація результатів досліджень. По темі дисертації надруковано 9 наукових робіт загальним обсягом 2.4 друк.арк. Впровадження в сільськогосподарських підприємствах Волинської області підтверджені довідкою.

1.9. Обсяги та структура роботи. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаної літератури, що включає 217 назв. Робота містить 152 сторінки друкованого тексту, 10 таблиць, 5 схем і малюнків, 9 додатків.

У вступі обґрунтована актуальність теми, визначені мета та основні завдання, предмет і об'єкт дослідження, висвітлена наукова новизна, конкретний особистий внесок дисертанта, практична та теоретична значимість одержаних результатів.

В першому розділі "Розвиток відносин власності при переході до ринкової економіки" розкрита сутність відносин

власності та їх побудова в сучасних умовах, зроблено огляд літератури з теми дослідження та вивчено стан приватизації в області, визначено джерела коштів при приватизації державної і персоналізації колективної власності сільськогосподарських підприємств.

Другий розділ "Приватизація сільськогосподарських підприємств" присвячено розгляду значення і сутності оцінки майна та уточненню існуючої її методики, обґрунтуванню порядку визначення вартості майна при приватизації і зміні форми власності.

В третьому розділі "Відображення в обліку процесів приватизації" викладено методичні положення з відображення в бухгалтерському обліку фондів, вкладень окремих власників та розрахунків з ними.

У висновках та пропозиціях узагальнено результати дисертаційного дослідження та дані практичні пропозиції з оцінки майна та побудови обліку.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РОБОТИ

Впровадження ринкових відносин на підприємствах України потребує корінної перебудови відносин власності як центральної і головної ланки виробничих відносин.

Власність слід розглядати з економічної і юридичної точок зору. У першому випадку - це система економічних відносин між членами суспільства щодо привласнення різноманітних об'єктів у всіх сферах суспільного виробництва. Юридичний бік власності базується на врегульованих законом суспільних відносинах щодо володіння, користування і розпорядження майном.

Протягом останніх років головним напрямком реформування сільськогосподарських підприємств Волинської області було перетворення їх в колективні сільськогосподарські підприємства, доля яких складає 65 відсотків від загальної кількості утворених формувань. Інші форми мають незначну питому вагу (табл.1).

На основі проведених досліджень встановлено, що реформування проходило формально, не зачепивши глибинну перебудову системи власності. В зв'язку з цим виникає проблема нала-

Таблиця 1

Реформування сільськогосподарських підприємств
Волинської області станом на 1.10.1996р.

Показники	Кількість одиниць	У відсотках	
		до загаль- ної кіль- кості	до реформи- ваних гос- подарств
Всього колгоспів, радгос- пів і організацій облас- ного підпорядкування	382	100	x
З них реформовано всього	379	99,2	100
в т.ч.:			
- пайові об'єднання	36	9,4	9,5
- акціонерні товариства	18	4,7	4,8
- колективні сільськогос- подарські підприємства	246	64,4	64,9
- асоціації кооперативів і селянських господарств	6	1,6	1,6
- спілки селян	63	16,5	16,6
- агрофірми	9	2,3	2,3
- інші форми господарю- вання	1	0,3	0,3

годження правових і економічних засад та їх відображення в обліку. Без цього процес переходу підприємств на нові форми господарювання до кінця не вирішується. Потрібно, щоб реформування власності вступило в процес реструктуризації, тобто створення акціонерних товариств на базі КСП.

При створенні нових формувань відбувається більш глибоке розмежування прав власності, членства і роботи. При цьому можливі такі варіанти: а) громадяни є одночасно власниками, членами колективу формувань і працівниками; б) громадяни є членами і працівниками, не маючи до певного часу земельної і майнової частки; в) громадяни (пенсіонери за віком і станом здоров'я) є лише власниками; г) громадяни є найманими працівниками; д) громадяни-орендодавці, що здаватимуть в оренду свої земельні і майнові паї.

Ці моменти важливо враховувати при організації обліку розрахунків з кожною категорією громадян, використовуючи при цьому на кожний вид розрахунків окремий синтетичний рахунок: щодо обліку внесків та розрахунків за дивіденди- рахунок 75.

по заробітній платі - рахунок 70, при нарахуванні орендної плати - окремий субрахунок рахунку 76. Бажано, щоб при цьому шифр аналітичного рахунку окремого власника чи працівника був один і той же.

Роздержавлення підприємств та розпайовування колгоспів потребує проведення інвентаризації майна та правильної його оцінки, що дозволяє формувати пайовий фонд чи акціонерний капітал та розподіляти їх між членами колективу.

Вивчення літературних джерел та практики ріелтєрських операцій за кордоном і в Україні свідчить, що при оцінці майна може застосовуватися "історичний" метод оцінки, тобто за собівартістю, та експертний, який вимагає використання методики визначення ціни за потенційною прибутковістю (капіталізації доходу) чи за аналогами продаж.

В сучасних умовах в сільськогосподарських підприємствах України, як правило, застосовують перший метод оцінки, а другий - лише у виключних випадках, коли при інвентаризації виявлені об'єкти, на які відсутні дані для оцінки за собівартістю. Особливо важко оцінити ліцензії, патенти тощо. За цих умов найбільш доцільно застосовувати методику аналогів продаж. В постприватизаційний період ця методика матиме більш широку сферу використання, особливо при функціонуванні ринку майна чи цінних паперів.

Придбаний на аукціоні цілісний майновий комплекс оцінюватиметься за ціною придбання, внаслідок чого може виникнути гудвіл (добра воля), як різниця між ціною придбання і вартістю власника активів комплексу.

Проведені дослідження показали, що в сучасних умовах наведена вище методика оцінки майна достатньо обґрунтована, але відмова від нарахування зносу ряду нематеріальних активів (гудвілу, ноу-хау, марки товару тощо), як це передбачено Законом про оподаткування прибутку підприємств від 26.12.1994 р., завищує вартість майна і призводить до перекачування в бюджет коштів підприємства, погіршуючи тим самим його фінансовий стан.

Вивчення практики приватизації (персоніфікації) власності колективних сільськогосподарських підприємств показало, що пайовий фонд, який розподіляється між власниками, становить, як правило, 50-80 відсотків вартості основних

засобів. В роботі рекомендується створювати його в сумі вартості власних основних виробничих засобів і оборотних коштів з врахуванням зносу. Аналогічно розраховується сума акціонерного капіталу в товариствах закритого типу. Неподільний фонд КСП становитиме вартість об'єктів невиробничого призначення, якщо вони не передані на баланс відповідним органам влади. Сюди ж зараховуватиметься резерв пайового фонду, який створюватиметься на випадок непередбачених обставин. В подальшому до неподільного фонду зараховують суми паїв, які викуплені господарством у власників, одержані від них на певних умовах або не затребувані.

При визначенні розміру пайового фонду до його складу не повинні входити кошти цільового фінансування (рахунок 96), якщо ці суми не будуть передані разом з відповідними об'єктами на баланс місцевих органів влади. Після приватизації вказані кошти потрібно використовувати за цільовим призначенням.

Розподіл пайового фонду чи акціонерного капіталу між окремими власниками здійснюють в порядку, затвердженому установчими зборами. Перевагу слід віддати методиці, за якою враховують трудовий внесок кожного члену колективу за весь період його роботи в господарстві.

При формуванні нового господарського механізму, який відповідає умовам ринку, виникає необхідність уточнення окремих об'єктів бухгалтерського обліку, зокрема джерел утворення коштів.

При зміні відносин власності шляхом паювання і акціонування сільськогосподарських підприємств необхідно обліковувати внесок кожного власника в підприємство. Це має велике значення при розподілі дивідендів і поверненні паю при вибутті з підприємства. Для відображення суми внеску кожного окремого власника (держави, приватних осіб, інших підприємств, іноземних інвесторів) в діючому плані рахунків використовується рахунок 85 "Статутний фонд". Така його назва не відображає суті об'єкта обліку. На нашу думку, для нього краще всього підходить назва "Капітал". На окремих субрахунках доцільно обліковувати вклади різних власників (табл. 2), зокрема держави - "Статутний фонд", приватних осіб - "Приватний капітал", акціонерів - "Акціонерний капітал", приват-

них осіб, які отримали власність у вигляді паїв при роздержавленні, а також членів асоціацій, спілок селян тощо - "Пайовий капітал". В звітності бажано відобразити суми по кожному з субрахунків, щоб характеризувати структуру вкладень по окремих підприємствах і в цілому по народному господарству.

Крім того, в сільськогосподарських підприємствах, в яких розпайована лише певна частина майна, виникає потреба у веденні окремого субрахунку "Неподільний капітал", де відобразитиметься вартість майна, яка не підлягає розпаюванню згідно рішення загальних зборів власників підприємства. Сюди ж включатиметься і резерв паїв.

Із розвитком відносин власності значно змінюється порядок обліку фондів в новостворених формуваннях, які базуються на приватній власності. Зокрема, на рахунку 85 повинна відобразитись сума, зазначена в установчих документах. При виникненні в ній змін необхідна перереєстрація статуту підприємства згідно чинного законодавства. Щоб цього не допустити, операції, пов'язані з індексацією основних засобів і перео-

Таблиця 2

Перелік субрахунків до рахунку "Капітал"

Вид власності	Назва субрахунку
Державна:	
- державних підприємств	Статутний фонд
- муніципальна (комунальна)	Муніципальний фонд
Приватна:	
- індивідуальна, сімейна	Приватний капітал
Колективна (пайова)	1. Пайовий капітал
	2. Неподільний капітал
	3. Додатковий капітал
Акціонерна	1. Акціонерний капітал
	2. Додатковий капітал
Власність спільних підприємств	1. Капітал українських інвесторів
	2. Капітал іноземних інвесторів

цінкою оборотних коштів, з безкоштовним отриманням майна, з відрахуванням від прибутку на розширення виробництва, а також з отриманням додаткових коштів від реалізації акцій понад їх номінальну вартість тощо, доцільно, на наш погляд, відобразити на окремому субрахунку "Додатковий капітал". Облік на цьому рахунку в роботі пропонується вести в розрізі аналітичних рахунків: "Приріст вартості майна, пов'язаний з індексацією основних засобів"; "Приріст вартості майна, пов'язаний з переоцінкою товаро-матеріальних цінностей"; "Вартість безкоштовно отриманого майна"; "Відрахування від прибутку на розширення виробництва".

Такий порядок обліку вкладень дозволяє легко і на будь-яку дату визначити суму, що належить виплатити власнику при його вибутті з господарства у вигляді майнового паю та його збільшення у вигляді належної частини додаткового капіталу.

В значній частині обстежених господарств Волинської області облік паїв не ведеться, записи стосовно суми паю залишились на момент проведення паювання, тобто на рівні 1992 року. Значною мірою це пояснюється відсутністю реєстрів по обліку паїв. Для ведення обліку розрахунків з власниками паїв, як відмічалось раніше, слід використовувати рахунок 75 "Розрахунки з засновниками", який матиме субрахунки: 1) "Розрахунки з власниками паїв"; 2) "Розрахунки за дивіденди". Для відображення операцій при розпайовуванні роблять запис по дебету рахунку 85 "Неподільний фонд, що підлягає розпайовуванню", та кредиту рахунку 75 і одночасно по дебету рахунку 75 (по кожному власнику зокрема) і по кредиту рахунку 85 "Пайовий фонд". Якщо окремі особи одержують свою частку, то її відображають по дебету рахунку 75 з кредиту рахунків по обліку основних засобів, матеріалів тощо. Аналітичний облік розрахунків з власниками найефективніше вести в пайовій книжці, яку передають власнику, а в бухгалтерії відкривати особові рахунки (табл. 3), дані яких мають відповідати показникам пайових книжок.

Тривалість використання обох реєстрів має бути значною (30-40 років). Тут відмічають суму майнового і величину земельного паю та розраховують суми дивідендів. Для цього використовують відомість по обліку нарахованих та виданих ди-

ОСОБОВИЙ РАХУНОК N _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Р О К И	Майновий пай			Земельний пай			Належить дивидендів, грн.	
	на початок року, грн.	Зміна (+, -)		на початок року, ум. га	Зміна (+, -)		на майновий пай	
		дата	сума, грн.		дата	к-сть ум. га	на 1 грн. паю	всього
	1	2	3	4	5	6	7	8

продовження таблиці 3

Належить дивидендів, грн.			Зараховується в пайовий фонд, грн.	Належить дивидендів при видачі, грн.	Утримано 15% буткового податку, грн.	Вида-но, грн.	Підпис одержувача
на земельний пай		разом					
на одиницю паю	всього						
10	11	12	13	14	15	16	17

відендів (табл. 4).

Для реєстрації земельних сертифікатів (паїв) доцільно використовувати спеціальну книгу, яка повинна містити три розділи, зокрема: 1) Земельні сертифікати (паї) власників, що отримані при реформуванні; 2) Земельні паї (сертифікати) нових власників; 3) Резервний земельний пайовий фонд (табл. 5).

В дисертації розглядається організація обліку в новостворених акціонерних товариствах, що діють на загальноприйнятних в світовій практиці засадах, та в сільськогосподарських підприємствах при існуючих на Україні законодавчих положеннях.

В першому випадку мова йде про самостійний випуск акцій (без роздержавлення) з метою залучення додаткового капіталу. Тут мають бути витримані всі параметри, які характеризують обіг акцій стосовно діючого законодавства щодо операцій з акціями в Україні.

Таблиця 4

Розрахунково-платіжна відомість нарахування та виплати дивідендів за 1996 рік (ставка дивідендів: на 1 ум.га земельного пая 19,6 грн; на 1 грн. майнового базового пая 0,05 грн.)

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Земельний пай		Майновий базовий пай, грн.		Всього нараховано дивідендів, грн.
		в ум. га	дивіденди, грн.	сума пая	дивіденди	
1	2	3	4	5	6	7
1	Сидоренко І.І.	2,89	56-64	2600	130-00	186-64
2	Федорчук Л.К.	2,89	56-64	3680	184-00	240-64
...	і Т.Д.	...	...	...	...	...
	Всього	2240	44000	870100	44000	88000

продовження таблиці 4

Зараховується в пайовий фонд, грн.	Підлягає дивідендів до видачі, грн.	Утримано 15% прибуткового податку, грн.	Належить до видачі, грн.	Підпис одержувача
8	9	10	11	12
-	186-64	27-00	159-64	
-	240-64	36-10	204-54	
...	88000	13200	74800	

В підприємствах другого типу враховується специфіка обліку операцій з акціями при персоніфікації власності акціонерних товариств різного типу.

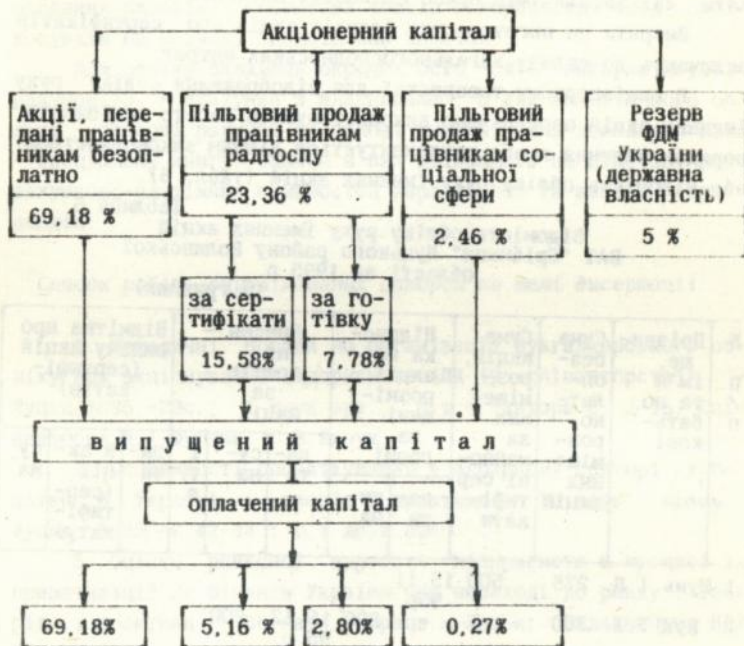
В цих підприємствах на рахунку 85 доцільно виділяти субрахунок "Акціонерний капітал", на якому обліковують вартість розподілених (випущених) акцій. В подальшому може виникнути потреба відкрити рахунок для обліку вартості акцій, придбаних фізичними та юридичними особами, та акцій, викуплених у акціонерів, так як дивіденди нараховуються лише на акції, що знаходяться у акціонерів. Тим самим створюється можливість контролювати процес розподілу дивідендів та підвищення їх суми в розрахунку на одну акцію.

Таблиця 5

Книга реєстрації земельних сертифікатів (паїв)
колективного сільськогосподарського підприємства

Прізвище, ім'я, по батькові власника земельного сертифікату (паю)	Отримано при розпайовуванні			Рух земельних сертифі- катів (паїв)			
	дата	№ сер- тифі- кату	пай, ум. га	дата	вилу- чення в зв'я- зку з вихо- дом з під- приєм- ства	пере- дано у спад- щину, продаж обмін, дару- вання	ін- ше ви- бут- тя
I. Власники, що отримали серти- фікат (паїв) при реформуванні:							
1. Мишко Н. П.	10.04. 96р.	54621	2,89				
2. Бойко І. В.	10.04. 96р.	54641	2,89	16.11. 96р.		2,89	
і т. д. Разом за 1996р.	х	х	2240	х		28,9	
II. Нові влас- ники:							
1. Гарасевич І. А.	16.11. 96р.		2,89				
2. Возна К. П.	20.11. 96р.		2,89				
і т. д. Разом за 1996р.	х		28,9				
III. Резервний земельний паювий фонд	х	х	395				
Всього по під- приємству	х	х	2635				

При створенні відкритих акціонерних товариств (ВАТ) на базі радгоспів, як це зроблено в ВАТ "Срібниця" Турійського району Волинської області (мал.1), до субрахунку "Акціонерний капітал" доцільно відкрити наступні аналітичні рахунки: "Оголошений капітал" (максимальна сума, яка зареєстрована в установчих документах і на яку акції можуть бути розміщені для продажу); "Випущений капітал", на якому будуть обліковувати вартість акцій, на які проведена підписка; "Оплачений капітал" (вартість акцій, які вже оплачені акціонерами); "Вилучений капітал" (акції, викуплені у своїх акціонерів). Суми, відображені на рахунку "Оголошений капітал" завжди повинні відображати суму акцій, зареєстровану в Свідоцтві про реєстрацію випуску цінних паперів, з зазначенням виду випущених акцій, їх номінальної вартості та кількості.

Мал. 1. Формування акціонерного капіталу

В підприємствах, які здійснюють випуск акцій, потрібно обліковувати суми емісійного доходу, для чого пропонується використовувати рахунок "Додатковий капітал". Відповідно до зарубіжної практики суми, відображені на цьому рахунку, не розподіляються між акціонерами у вигляді дивідендів і можливість їх використання досить обмежена. За рахунок цих коштів дозволяється здійснювати фінансування випуску безоплатних акцій, а також покривати втрати в разі продажу акцій за ціною, нижчою від номінальної, зниження вартості майна в результаті його переоцінки, списання майна при безоплатній його передачі іншим юридичним або фізичним особам; погашення збитків, виявлених за результатами господарської діяльності підприємства за звітний період.

Акціонерні товариства закритого типу, створені на базі КСП, мають право випускати акції або видавати лише сертифі-

кати, які засвідчують право власності на акції.

Витрати на виготовлення бланків акцій або сертифікатів включають до складу загальногосподарських витрат.

В акціонерному товаристві для відображення обліку руху іменних акцій передбачено використовувати Реєстр акціонерів, порядок ведення якого регламентується діючим законодавством, або Відомість обліку руху іменних акцій (табл. 6).

Таблиця 6
Відомість обліку руху іменних акцій
ВАТ "Срібниця" Луцького району Волинської
області за 1995 р.
(в гривнях)

№ п/п	Прізви- ще, ім'я та по- бать- кові	Сума без- оп- лат- но роз- міще- них акцій	Сума акцій, роз- міще- них за майно- ві сер- тифі- кати	Підпис- ка на акції, розмі- щені за гроші		Внесен - ня коштів за акції			Відмітка про видачу акцій (сертифі- катів)			
				да- та	су- ма	да- та	су- ма	і т. д.	да- та	№ ак- ції (сер- тифі- кату)	су- ма	
1.	Шунь І.П.	275	500	15.11								
2.	Куц Т.І.	300	-	15.12	200	15.12	200					
	і т.д.					95 р.						
Всього		40437	9103	-	4551	-	4037					

Для обліку розрахунків з акціонерами по нарахуванню і виплаті дивідендів доцільно використовувати відомість, близьку за змістом до тієї, що і при розрахунках за дивіденди по паях.

В и с н о в к и і п р о п о з и ц і ї

При визначенні пайового фонду активи підприємства оцінюються за фактичними витратами на їх виробництво і придбання, а при виявленні об'єктів, не відображених в обліку, особливо нематеріальних активів, їх слід оцінювати за методом потенційної прибутковості та аналогів продаж.

Розвиток відносин власності потребує відповідної перебудови обліку фондів. Сума внесків окремих юридичних і фізичних осіб повинна відповідати певному фонду, який зазнача-

ється в установчих документах. Подальше збільшення вартості основних засобів і оборотних коштів підприємства слід обліковувати на рахунку "Додатковий капітал".

Для обліку вкладень окремих осіб слід використовувати рахунок 75 "Розрахунки з власниками", а для аналітичного обліку - особові рахунки та пайові книжки, для земельних паїв - спеціальну книгу. Записи в них здійснюються на підставі розрахунково-платіжних відомостей нарахування та виплати дивідендів.

Список робіт, опублікованих автором по темі дисертації:

1. Методичні поради по організації бухгалтерського обліку при акціонуванні підприємств АПК (у співавторстві). - Луцьк, 1995, - 20 с.; 1 друк. арк., в т.ч. автора С. 3-16. Співавтори: Д. І. Фурдик, С. В. Ядчук.

2. Особливості оподаткування в аграрному секторі // Податки в Україні : теорія і практика : 36 наук. праць. - Луцьк, 1995. - С. 42-44 ; 0,1 друк. арк.

3. Оцінка ринкової вартості підприємств в процесі їх приватизації // Фінанси України при переході до ринку : теорія і практика : 36 наук. праць. - Луцьк: Видавництво ВДУ "Вежа", 1996. - С. 141-145, 0,3 друк. арк.

4. Особливості оцінки нематеріальних активів у процесі приватизації підприємств (у співавторстві). // Фінанси України при переході до ринку: теорія і практика : 36 наук. праць. - Луцьк : Видавництво ВДУ "Вежа", 1996. - С. 157-160; 0,2 друк. арк., в т.ч. автора С. 158-160. Співавтор: В. К. Рудик.

5. Оцінка майна сільськогосподарських підприємств у процесі приватизації (у співавторстві): // Економіка АПК, № 5, 1996. - С. 23-27; 0,4 друк. арк., в т.ч. автора С. 25-27. друк. арк. Співавтор: В. Б. Моссаковський.

6. Отражение форм собственности на счетах бухгалтерского учета // Актуальные вопросы обеспечения АПК: Тезисы докладов к XX конференции молодых ученых. - Херсон, 1993. - С. 135; 0,1 друк. арк.

АННОТАЦІЯ

Садовська Н.Б. *Отражение отношений собственности в системе бухгалтерского учета (на материалах сельскохозяйственных предприятий Волинской области).*

Диссертацией является рукопись. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04. - «Бухгалтерский учет, анализ и аудит». Институт аграрной экономики УААН. Киев, 1997.

Установлено, что при оценке имущества приватизируемых сельскохозяйственных предприятий целесообразно использовать данные о фактических расходах, то есть объекты оценивать по себестоимости. Однако, учитывая особенности приватизации в сельскохозяйственных предприятиях и развитие отношений собственности, в настоящее время возникает необходимость использовать применяемые в международной практике методы аналогов продаж и капитализации прибыли. В диссертации разработан механизм распределения дивидендов, учитывающая имущественные и земельные пая, и порядок отражения в учете расчетов с владельцами реформированных предприятий, а также предложены регистры по учету долей отдельных владельцев и расчетов с ними по дивидендах.

Sadovska I.B. *Reflection of Property Relations on the accounting system (based on the data of Agricultural enterprises in Volin region).*

The thesis is a manuscript. A thesis submitted for granting a scientific degree of the Candidate of Economic Sciences according to major 08 06 04 titled «Accounting, Analysis and Audit» at the Institute of Agricultural Economics affiliated with UAAS, Kiev, 1997.

It is estimated, that in the process of property evaluation of agricultural enterprises under privatization the data about actual expenses are expedient to use in order to assess all subjects of privatization according to their book cost. However, taking into account peculiarities of privatization in agricultural enterprises there is a necessity to use the techniques of sales and profit capitalization (normally practiced in international accounting). In a thesis author presents own technique of dividends' distribution taking into consideration the property and land allotted portions and the order of their reflection in accounting of settlements with the owners of reformed enterprises; also author proposes a number of registers on accounting of the owner's allotted portions and dividend settlements with them.

Ключові слова: облік капіталу, облік розрахунків з власниками, дивіденди, приватизація сільськогосподарських підприємств.

Підписано до друку січня 1997 р. Формат 60 x 84 1/16. Папір друкарський.

Вид. арк. 1. Ум. друк. арк. 1. Тираж 100 прим. Зам. № 10,

ДЮІ Інституту аграрної економіки УААН
252127, м. Київ, вул. Героїв Оборони. 8

440502

AB 36.789